

A LEGRÉGIBB UTCA AZ ARADI VÉRTANÚK TERÉRŐL NYÍLIK, A MÁTYÁS TÉRBE TORKOLLIK

Szeged eszenciája a Szentháromság utca

Bennszülött szegedi polgárok, földmívesek, hivatalt viselő urak, egyházi hatalmasságok, iparosok, kereskedők, egyetemi tanárok és diákok, művész emberek lakták és lakják ma is a legrégebbi szegedi utcát. A jórészt földszintes házai miatt is a régi város hangulatát őrző Szentháromság utca, gesztenyesorával, igazi szegedikum.

Az ősi Szeged szelete a Szentháromság utca, amelynek nyomvonalán vagy hatszáz éve járunk. Régen a Várat és a Palánkot kötötte össze Alsóvárossal és az ottani rendházzal, most a Belváros és Alsóváros kapcsa: az Aradi vértanúk teréről nyílik, a Mátyás térbe torkollik.

Szappanfőzők és doktorok

Az egykori országút mellé először árusok és iparosok telepedtek. A szappanfőzés, a kékfestés és a gyertyamártás volt a sajátos itteni ipar még az 1945 utáni években is. Az iparos és mezőgazdasági jelleget a Víz elmosta: az utca hivatalnokai, értelmiségi arculatává vált. De a lakók igényeire építő kiskereskedők és kisiparosok (az egykori borbély, szabó és cipész) utódai megmaradtak.

A harmincas évekből csizmadia műhelyében ma *Németh Géza* „antikvitása” működik. A németországi munkával pénzt gyűjt, majd itt letelepedő mérnök délutánonként hobbiájaként él: képzőművészeti, kisbútorokat és műszaki régiségeket javít. Azt tervezi, hogy kibővíti műhelyét, hogy bemutathassa érem- és órágyűjteményét.

A túlsó oldalon, az igényesen városi oromzatú 22. számú házban régebben is kiváló professzorok laktak: például Darányi Gyula a közegészségtan, Förster Aurél a klasszika-filológia, Hermann Egied a történelem, Purjesz Béla a belgyógyászat, Széll Kálmán az elméleti fizika, Vidákovics Kamilló a sebészet tudora – sorolja *Péter László* A szerette

Kápolna

A helyenként 24, máshol 19 méter széles utca kellős közepére Külber János szegedi polgár 1721-ben a Szentháromság tiszteletére kápolnát építtetett – meséli *Péter László* A szerette város című kötetében. Mivel engedély nélkül fogott hozzá, a hatóság betiltotta az építkezést. De az akkoriban Szegeden székelő gróf Nádasdy László csanádi püspök megadta az egyházi engedélyt. A kápolna azonban mégis útban volt, a későbbi térképeken nincs rajta.

város című kötetében. De ma elfér itt az alagsori kerékpárjavító műhely is.

A Vajdaságból ide települő *Fendrik Ernő*nek egy percre sem áll meg a keze, kerékpárjavítás közben válaszolgat a kíváncsiskodónak. Nincs nagy nyüzsgés – mondja –, de elégedett, mert 1994 óta bővítette, így ki is nőtte e helyet. Mégsem tervezi a váltást, mert az állandóság, az üzlet bejáratottsága érték, amit becsülni kell. Így van ezzel *Csonka Ferenc* a könyvkötő mester is.

Virágzik errefelé az egészségügyi szolgáltatás – föltűnően sok csillogó tábla hirdeti orvosi magánrendelőt: a legnagyobb választékkal a fogászok dicsekedhetnek. Nem a környéket, inkább a gazdasági állapotokat jellemzi, hogy a belvárosi szakaszon több üzlethelyiség is kiadó, de nyílászáró és kötszer szakboltot ugyanúgy találni itt, mint pékséget és utazási irodát. Az itteni zöldegesről, Gézáról le-



Kiváló professzorok otthona és kerékpárjavító műhely – a Szentháromság arcai

gendákat mesélnek: bár délutánonként zárva tart, de évtizedek óta nélkülözhetetlen, mert beszerez minden különleges árut – erősíti meg az utcát gyerekkora óta ismerő, a nevezetes 4. számú házban élő *Pálffy Miklós* professzor is.

Iskolák és diákok

Nagy itt az átmenő forgalom. Az utcabeliek közül többen a panelnegyedből költöztek e nyugalmasabb belvárosi utcába, mint a magát Máriának nevező asszony is, aki a Vedres utcából érkezett és két éve élvezi a zárt udvarú bérház előnyeit. De akad itt albérlő is, mint a szandaszőlősi *Nóri*, aki elsőéves angol szakos egyetemistaként veti bele magát a szegedi forgatagba. Az sem véletlen, hogy itt magasodik a város egyetlen apartman háza, s egy panziós is próbálkozik gyökeret eresztetni.

Iskolák keretezik a páros oldalt. A Ságvári gimnáziumnak is helyet adó épület Szeged első kétemeletes bérháza – 1910-ből. Az alsóvárosi templomhoz közeli, Miasszonyunkról elnevezett iskolánál a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola is lakott, most a Karolina iskola diákjaié.

A páratlan oldal belvárosihoz közeli sarkán 1937 óta áll a Rendelőintézet. Ezen az oldalon sem ez az egyetlen középület: például a Bécsi körút sarkán ma már alapítványi az ovi.

– Lilla választotta, miután

bekukkantottunk a környék többi óvodájába is – néz szeretettel kislányára *Kardos Tünde*. Az asszony most Sándorfalváról ingázik ide naponta, mert maga is szereti az utcát, ahol korábban néhány évig a családjával élt. Az épület történetét nem ismeri. Azt sem tudja, hogy egykor kocsmavolt, aztán otthont adott az Alsóvárosi Iparoskörnek, a beszedes nevű Szegedi MÁV-nyugdijasok, Nyugbérések és Kegynyugdijasok Egyesületének, majd a MÁV Szolgálatvezetői Önszegélyező és Temetkezési Egyletnek.

Egy ház, sok történet

Errefelé egyetlen háznak is sokfejezetes a története. A 11. számúról *Péter László*t olvasva tudjuk, hogy a telek eredetileg *Pálffy József*é, Szeged nevezetes főbírájaé, tanácsnokáé volt. Arról nevezetes, hogy 1785-ben azért tették ki hivatalából, mert nem sajtóztotta el a kitűzött határidőre az akkor kötelező német nyelvet, majd éppen ezért helyezték vissza állásába – a kalapos király halála után. A *Pálffy*-család egyébként Szeged egyik legrégebbi családjája, nevük már az 1522-i tizedjegyzékben is szerepel. A Szentháromság utcabeli *Pálffy*-telek arról is nevezetes, hogy itt állt 1957-ig a környék utolsó Víz előtti háza. Ennek jellegzetességére az utca mostani lakója, *Pálffy Miklós* (aki csak névrokona a tanácsnoknak) még gyerekkorából emlékszik: bejárata mélyen a járdaszint alá került,

Mérföldnyi

Szeged legrégebbi, azonos nyomvonalon fennmaradt utcája: a Szentháromság. Első írásos említése az 1522. évi tizedjegyzékből származik. Ám neve 1961-től a rendszerváltásig Hunyadi Jánosra változott. Eredeti nevét – *Péter László* Szeged utcaneveiről szóló könyve szerint – valószínűleg a benne álló Szentháromság-szoborról nyerte. Az árvízig ez volt Alsóváros főutcája, magába foglalta a Földmíves és Sárkány utcát is. Ez kötötte össze Alsóvárost a hajdani várral, a Palánkkal, majd a belvárossal. Bizonyos, hogy már 1432-ben létezett, mert *Bertrandon de la Brocquière* burgundi lovag megemlékezik róla: „Szeged városának csak egy utcája van, mely – nekem úgy tetszik – egy mérföldnyi hosszú.” (Egy francia mérföld: 4,45 kilométer.) Az utcában 1522-ben 61, 1850-ben 85, 1979-ben 76 ház állt.

irodalomtörténeti adalék, hogy a Víz előtt egy itteni magasföldszintes alagsorú házban lakott *Tömörkény István* – az 1870-es évek elején onnan kezdett iskolába járni. Ám a házat a fölismerhetetlenségig rombolta az ár. Erre emlékezve írja: a „Szentháromság utcában olyan erős játéka volt a hullámnak, hogy felszaggatta még a régi, nehéz kövezetet is”.

József Attila is aludt a Szentháromság utcában, a 48. szám alatt élő barátja, *Berczeli Anzelm Károly* lakásában. Négy évtizeden át járt e hársorok előtt a 41. szám alatt lakó *Csefkó Gyula*, a magyar szólásfejtés nagy tudósa. De az utcahoz tartozott a harmincas években az eszperantó apostolaként ismert *Thurzó Péter* is. Tábla őrzi *Farkas Béla* biológus emlékét. Ide született *Durkó Zsolt* Erkel-díjas zeneszerzőnk, itt nevelkedett *Iszlai Zoltán*, a jó tollú publicista, költő és elbeszélő. Most itt az otthona – többek között – *Mészáros Rezső* akadémikusnak, aki a JATE utolsó, és a Szegedi Tudományegyetem első rektoraként is ismert. A hiányos, mégis gazdag névsor igazolja: a Szentháromság utca Szeged eszenciája.

ÚJSÁZSI ILONA

Művészlakok

Szeged második újjáépítése, a 20-as évek a Szentháromság utcán is rajta hagyta a keze nyomát. A 4/A számú bérház is a vidéki házak között szétosztott Speyer-kölcsonból épült – derül ki *Bátyai Gitta* kutatásából. A város első három emeletes bérházát *Kövér Tibor* tervezte. Az 1926 júniusában kezdett építkezést *Erdélyi András* és fia, valamint *Breuer Imre* építési vállalkozó irányította. A 24 lakásos házba elsőként a Palánk olyan lakosai költöztek be, akik az egyetemi építkezések miatt otthonukat elvesztették. A ház műteremlakásának lakója volt például *Dinyés Ferenc* festőművész, akinek emlékét tábla is őrzi a ház falán, vagy *dr. Szőri Józsefné* Boga Lujza iparművész. E házban élt több ismert hivatalnok: így például *dr. Tóth Béla* városi főjegyző, *Rack Lipót* városi tanácsnok. Ugyanígy lakott 1930-tól deportálásig a *Juhász* és *Móra* baráti köréhez tartozó *Vér György*, a Dél-magyarország kitűnő tollú munkatársa. Továbbá számos egyetemi tanár: többek között *Kolosváry Gábor* adjunktus, a múlt század végén *Halász Előd* professzor, most pedig *Pálffy Miklós*, az újlatin tudományok professzora. Az ő mostani lakásának korábbi lakója volt *Kratochvíl Dezső* és *Buday Árpádné* is.



A régi könyvkötő műhelyt egyetemista kora óta rendszeresen látogatja *Pálffy Miklós* professzor is

FOTÓK: SCHMIDT ANDREA